

Ἑλλάδα, ὡς γῆν ἄξενον, ἐνταφιάζουσιν ἐν τοῖς κόλποις τῆς καὶ τοὺς εὐεργετήσαντας αὐτήν.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἄρά·γε γνωστὴ τότε ἡ χρῆσις τῆς κινίνης δι' ἀνατρίψεων; γνωστὴ, γνωστοτάτη εὐθὺς μαλιστα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀνακαλύψεως τῆς κινίνης· καὶ ἤθελεν εἶσθαι αὐτόχρημα παραλογισμὸς τὸ νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς τὴν ἀξίωσιν τῆς ἐφευρέσεως ἢ ἀνακαλύψεως· ἀλλ' ἅπαντες ἐθεωρούσαμεν τὴν δι' ἀνατρίψεων χρῆσιν τῆς κινίνης ὡς βοηθητικὸν ἱαμα, καὶ χρησιμεύουσιν μόνον βοηθητικῶς, ὡςάκις ὁ πυρετὸς συλλαμβάνεται ἐπ' αὐτοφόρῳ. Τὸ περιστατικὸν ὅμως τοῦ μικροῦ μας Ἐλευθερίου καὶ τὰ μετ' αὐτὸ ἀποδεικνύουσι πληρέστατα πρῶτον μὲν ὅτι πυρετὸς δύναται νὰ ὑπάρξῃ, καὶ ὡςάκις δὲν συλλαμβάνεται ἐπ' αὐτοφόρῳ, οὔτε ὅταν ὁ ἀρρώστος ἐπισκέπτηται μετὰ προθυμίας ὑπὸ δύο ἐμπειροτάτων ἰατρῶν, καὶ ἐνὸς πατρὸς ἱατροῦ, μὴ στερούμενου ἔσως πείραν τινα καὶ περὶ πυρετῶν ἰδίως· τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἀποδεικνύει ἐπίσης ὅτι ἡ δι' ἀνατρίψεων χρῆσις τῆς κινίνης εἶναι ἱκανὴ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης βλάβης οὐχὶ μόνον νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀρρώστου, ἀλλὰ καὶ νὰ σώσῃ αὐτόν. Τὴν πεποίθησιν λοιπὸν ταύτην μόνον θέλομεν νὰ μεταδώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Μελίσσης τῶν Ἀθηνῶν καὶ οὐδεμίαν ἄλλην ἔχομεν περὶ ἐφευρέσεως ἢ ἀνακαλύψεως ἀξίωσιν.

Περὶ λειβαδίων, κτηνοτροφίας καὶ δεινδροφυτείας.

(Ἐκδοσις τετάρτη.)

Συζητούμενων ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει τῶν περὶ λειβαδίων προτάσεων καὶ πάντων προθυμοποιουμένων νὰ προστατεύωσι τὴν κτηνοτροφίαν, ἀκόπιμον νομιζομεν νὰ δημασιεύσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς περὶ τούτου ὀλίγας σκέψεις.

Πανταχοῦ τοῦ κόσμου εἶναι ἤδη ἀποδεδειγμένον ὅτι ὅσον ὠφέλιμος εἶναι ἡ ἡμερος κτηνοτροφία, τόσον ὀλεθρία καὶ καταστρεπτικὴ μαλιστα διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι ἡ ἐν ἡμιαγρία καταστάσει ὡσα· διότι ἡ μὲν πρώτη προάγει τὴν γεωργίαν, ἡ δὲ δευτέρα καταστρέφει αὐτήν. Ἡ πρώτη καθίσταται θησαυρὸς πολυτίμος εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη· ἡ δευτέρα ἀρμύζει μόνον εἰς τὰ θάρσακα καὶ τὰ νομαδικὰ ἔθνη διάγοντα ἔθνη. Ἡ πρώτη, λιπαίνουσα τὴν γῆν, καταστολίζει αὐτήν διὰ διαφορὰν

φυτῶν καὶ δένδρων· ἡ δευτέρη πρὸς ὑπαρξίν τῆς εἶναι ἀναγκα-
σμένη νὰ ἐκρίζωσῃ, νὰ καταστρέψῃ καὶ νὰ μηδενίσῃ πᾶν το ἐν
τῇ γῇ φυόμενον.

Τούτου παραδεκτοῦ γενομένου, ἃς ἐξετάσωμεν ἤδη ποιόν
εἶναι τὸ εἶδος τῆς κτηνοτροφίας, τὸ ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχον.

Κτηνοτρόφοι παρ' ἡμῖν εἶναι οἱ λεγόμενοι γκαραγκούνιδες ἢ
βλαχοποιμένες, οἵτινες, κύριοι ὄντες κτηνῶν τινῶν, καὶ ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον προβάτων ἢ αἰγῶν, μετατρέουσι ταῦτα πρὸς νομὴν
τὸ μὲν ἔαρ εἰς τὰ ὄρη· τὸ δὲ φθινόπωρον, εἰς τὰς πεδιάδας.
Ἐκεῖ δὲ, πληρώνοντες φόρον τινὰ εἰς τὸ δημόσιον ἢ εἰς τὴν
κοινότητα, ἐνοικιάζουσι μόνον τὴν νομὴν τοῦ τῆς ὥρας ἐκείνης
φυσικοῦ χόρτου· καὶ ἐὰν μὲν τὸ χόρτον τοῦτο εὐδοκιμήσῃ καὶ
δὲν καταστραφῇ, ἐνεκα θεομηνίας τινός, τὰ πο μνία ὡς ἐπὶ τὸ
πλεῖστον εὐδοκμοῦσι καὶ ἀποζημιώνουσι κατὰ τι τοὺς ποιμέ-
νας· ἐὰν ὅμως τὸ χόρτον δὲν εὐδοκιμήσῃ ἢ καταστραφῇ, τότε
συγκατατρέφονται καὶ τὰ ποίμνια· οἱ δὲ ποιμένες μένουσιν
οὐκ ὀλιγώως μὲ τὰς ποιμενικὰς ῥάβδους των· τοιοῦτον σπα-
ραξικάρδιον ἔχμα κατὰ δυστυχίαν συνέβη ἐφέτος ὀλίγας ἐβδο-
μάδας μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῆς ἀνά
χειρας πραγματείας. Οὐδέποτε δὲ πρὸ οὐδενὶ τῶν παρ' ἡμῖν
ποιμένων ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα τοῦ νὰ φροντίῃ νὰ προμηθευθῇ ἐγ-
καίρως, νὰ προπαρασκευάσῃ ἢ ν' ἀποθηκεύσῃ τὸ πρὸς τροφήν
τοῦ ποιμνίου τοῦ χόρτον. Τὸ σύστημα δὲ τοῦτο οὐχὶ μόνον
διακινδυνεύει τὴν ὑπαρξίν τοῦ ποιμνίου τοῦ, ἀλλὰ καὶ καθιστᾷ
πάντῃ ἄχρηστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ σημαντικώτερον τοῦ
ποιμνίου τοῦ προῖόν, τὴν κόπρον. Ἡ μόνη πρόνοια, τὴν ὁποίαν
λαμβάνουσιν ἐνίοτε δυστυχῶς οἱ ποιμένες παρ' ἡμῖν περὶ τῆς
τροφῆς τῶν ποιμνίων των, εἶναι τὸ νὰ πυρπολήσωσιν ἐν ὥρᾳ
θεροῦς τὰ μέρη, ἅπερ προτίθενται νὰ ἐοικιάσωσιν ὡς λειβάδια
κατὰ τὸ φθινόπωρον, ἵνα φυτρώσῃ ἐν αὐτοῖς κατὰ τὸν χειμῶ-
να νέον χόρτον, καὶ ἵνα λιπασθῇ τοῦτο ἐκ τῆς τέφρας τοῦ κα-
έντος παλαιοῦ. Ὡς ἐπίμετρον δὲ πάντων τούτων συμβαίνει καὶ
τὸ ἐξῆς. Ἐὰν κατὰ τὰ χειμερινὰ ἐξ ὑποθέσεως λειβάδια σώ-
ζωνται δένδρα τινὰ, ταῦτα κατ' ἔτος ἐλαττοῦνται, διότι κατ'
ἔτος ὑλοτομοῦνται, ἵνα χρησιμεύσωσι πρὸς κατασκευὴν τῶν κατ'
ἔτος ἀνανεουμένων σκηνῶν τῶν ποιμένων. Ἐὰν πλησίον τῶν λει-
βαδίων τούτων ὑπάρχωσι καὶ ἀγροὶ ἐσπαρμένοι, οὗτοι ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον καταστρέφονται ὑπὸ τῶν ποιμνίων ἐνεκα ἀπροσε-
ξίας ἢ κακῆς θελήσεως τῶν ποιμένων, καὶ οὕτω γὰρ γίνονται

ἄπειραι δίκαι καὶ διενέξεις μεταξύ ποιμένων καὶ γεωργῶν. Ὁ μακαρίτης Ποτλῆς, νομίζομεν, ἀπέδειξε διὰ στατιστικῆς, ὅτι τὰ δύο τρίτα τῶν δικῶν παρὰ τοῖς Εἰρηνδικεῖσις πηγάζουσιν ἐκ διενέξεων μεταξύ γεωργῶν καὶ ποιμένων. Ἐὰν ἐν τοῖς λειβαδίσις σώζωνται ῥίζαι τινές ἀγρίων λαχάνων, αὗται καταστρέφονται ὑπὸ τῶν γυναικῶν τῶν ποιμένων, ἐκρίζουσιν ὡς γνωστὸν ἢ κοπτουσιν τὰ λήχανα μὲ μῆγα μέρος τῶν ῥιζῶν των.

Ποῖα δὲ ἡ ὠφέλεια ἐκ τοῦ ἡμιαγρίου τούτου εἶδους τῆς κτηνοτροφίας; οὐχὶ σπανίως εἶπομεν, οἱ ποιμένες ἔνεκα τῆς παντελοῦς ἀκηδίας των πρὸς προπαρασκευὴν τροφῆς διὰ τὰ ποίμνια των, ἡ ἔνεκα θεομηνίας, μένουσι κύριοι μόνον τῶν ποιμενικῶν ῥάβδων των· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἡ Θεῖα Πρόνοια προεφύλαξεν αὐτοὺς παντὸς κακοῦ, πάλιν ἡ ἐκ τοῦ ἡμιαγρίου εἶδους τῆς κτηνοτροφίας ὠφέλεια δὲν ἀναλογεῖ πρὸς τοὺς κόπους, τὰς δαπάνας καὶ τοὺς κινδύνους τῶν κτηνοτρόφων ἢ βλαχοποιμηνῶν, διότι οὗτοι, ὅπως ζῶσιν, αἰωνίως εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς παντοειδεῖς κινδύνους καὶ εἰς μεγάλας ζημίας καὶ δαπάνας. Καὶ πρῶτον πάντων, οὐδεμίαν ἔχοντες σταθερὰν διαμονήν, κατ' ἔτος σχεδὸν ἔχουσιν ἀνάγκην καὶ νέας προστασίας τοῦ Δημάρχου, τοῦ Παρέδρου, τοῦ Μοιράρχου, τοῦ Ἐνωματοῦρχου ἢ τοῦ Χωροφύλακος, εἰς ὧν τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάρχονται, ὡς ξένοι· διὰ τὴν τύχῃ δὲ τῆς προστασίας ταύτης, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ταῖσωσιν ὅλους τούτους, ἢ μέρος αὐτῶν. Τούτων ταῖς μένων, διεγείρεται ἡ ὄρεξις καὶ πολλῶν ἄλλων· ἐπειδὴ δὲ οἱ ποιμένες δὲν δύνανται νὰ ταῖσωσιν αὐτοπροκίρετως ὅλους τοὺς ἔχοντες ἀξιώσεις, διὰ τοῦτο οἱ τολμηρότεροι τούτων μετασχηματίζονται εἰς ληττάς ἢ κλέπτας, ἐν μέλει μὲν, ἵνα σιτίζωνται ὑπὸ τῶν ποιμένων διὰ κριῶν καὶ τράγων· ἐνίοτε δὲ, καὶ ἵνα συντροφεύωσι μετ' αὐτῶν πρὸς λήστευσιν ἄλλων. Ὅτεν ὅπου τοιαῦτα ποίμνια καὶ ποιμένες, ἐκεῖ εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ μὴ ὑπάρχωσι καὶ λητταὶ καὶ κλέπται.

Τούτων δὲ πάντων ἔνεκα οἱ παρ' ἡμῖν κτηνοτρόφοι, τρέφουσι μὲν ποίμνια, ζῶσιν ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὡς ἄλλοι Ἀρχαῖδες διὰ βλαχίων, λαχάνων καὶ καλαμποκίνου ἄρτου· κρέας δὲ τρώγουσι σπανίως καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅταν κατορθώσωσι νὰ κλέψωσι σφακτόν τι ἐκ τοῦ ποιμνίου τοῦ γείτονός των. Ὀλιγίστους δὲ ἠκούσαμεν παρ' ἡμῖν βλαχοποιμηνῶν εὐποροῦντας, καὶ οὐδένα σχεδὸν εἶδομεν ζῶντα ἀνθρωπίνως, ἀλλ' ἅπαντας ἡμιαγρίως. Εἴμεθα δὲ πεπεισμένοι πληρέστατα, ὅτι οἱ ῥωμα-

λαιοτάτοι οὗτοι ἄνδρες τὸ ἥμισυ τῶν κόπων, οὓς καταβάλλουσιν ἤδη διὰ τοῦ ἡμιαγρίου εἶδους τῆς κτηνοτροφίας, ἃν κατέβαλλον διὰ τοῦ ἡμέρου, τὸ ἥμισυ τῶν κτηνῶν, ἅπερ ἤδη διατρέφουσιν ἐν ἡμιαγρίᾳ καταστάσει, ἃν διέτρεπον ἐν ἡμέρῳ, καὶ πάντας τοὺς κινδύνους ἤθελον ἀπ' φύγει, καὶ ἀνθρωπινώτερον βίον ἤθελον ζῆ, καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας ἤθελον συντελεῖ τὰ μέγιστα, καὶ εἰς τὸ Κράτος ἤθελον παρέχει ἀσυγκρίτως μεγαλειτέρας ὠφελείας, καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ἤθελον κατασταθῇ χρησιμώτεροι· ἃς ἴδωμεν δὲ τί περὶ τούτου λέγει ὁ Ξενοφῶν. «Οὐ· οὖν καὶ τὰ πρόβατα ὡσαύτως, εἴ τις διὰ τὸ μὴ ἐπίστασθαι προβάτοις χρᾶσθαι ζημοῖτο» (1).

Ἄλλως εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπολογίσῃ τις ἀκριβῶς ἢ καὶ ὡς ἔγγιστα τὴν ἐκ τοῦ εἶδους τούτου τῆς κτηνοτροφίας ὠφέλειαν· διότι ἀμφιβάλλομεν, ἂν τις ἐκ τῶν κτηνοτρόφων μας ᾔτῃ εἰς κατάστασιν νὰ ὑπολογίσῃ ταύτην· ἐξ ὧν ὅμως εἰπομεν καταδεικνύεται σαφέστατα, ὅτι πάνυ μικροῦ λόγου ἀξία ἢ καὶ μηδαμινὴ εἶναι ἡ ὠφέλεια αὕτη· ἵνα καταδείξωμεν δὲ καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἡμέρου εἶδους τῆς κτηνοτροφίας ὠφέλειαν, πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅτι μία ἀγέλας, ἐν ἡμιαγρίᾳ καταστάσει, μόλις κατὰ διέτιν παρέχει ἓνα ἄθλιον μόσχον καὶ οὐδὲν τι πλεόν· ἐν ᾧ μία ἄλλη ἀγέλας, διατρεφόμενη ἐν ἡμέρῳ κατατίθεται, πρὸς ἀλκυνάστως κατ' ἔτος· ἓνα ἀξιόλογον μόσχον καὶ πρὸς τούτοις καθαρὸν εἰσόδημα πεντακοσίων περιποῦ δραχμῶν· ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τούτου ἃς εἰαρεσθῇ νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς ἐν τῷ ἀγροκηπεύῳ ἡμῶν ἀγελίδας, αἵτινες καὶ σήμερον ἐτι, καίτοι κατεστραμμένων ἐτι ὄντων, ἐνεκὰ τῶν γνωστῶν εἰς τὴν κοινωνίαν λόγων, τῶν γεωργικῶν μας προϊόντων, καὶ ἀγοραζομένης τῆς τροφῆς, μᾶς παρέχουσιν ἐκάστη κατὰ μῆνα εἰσόδημα ἀνὰ 25—30 δραχμάς.

Ὅθεν ἀντὶ νὰ φρονεῖζωσιν οἱ Κύριοι πληρεξούσιοι περὶ τοῦ εἶδους τούτου τῆς κτηνοτροφίας, ἤθελον πράξῃ καλλίον, φρονούμεν, ἂν ἐφρόντιζον πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ διὰ τοῦ ἡμέρου εἶδους τῆς κτηνοτροφίας· ἀλλὰ τί θὰ κάμωμεν τὰς ὑπαρχούσας ἤδη νομὰς ἢ τὰ λειβάδια; Τόποι ἐρημοὶ καὶ πάντῃ ἀχρηστοὶ εἰς τὴν γεωργίαν ὀλίγοι, φρονούμεν, ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι· οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν χρησιμευόντων σήμερον ὡς λειβά-

(1) Ἰδε Ξενοφῶντος οἰκονομικὸν Κεφάλ. α'.

δια χρησιμεύουσι πρὸς μεγίστην ἐλάβην ἢ καὶ καταστροφὴν τῆς γεωργίας καὶ τῆς δένδροφυτείας, διότι εἰς πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη ὡς λειβάδια χρησιμεύουσιν οἱ μὴ σπειρόμενοι τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἀγροί. Καὶ ὠφελοῦνται μὲν κατὰ τι οἱ ἰδιοκτῆται ἐκ τῆς ἐνοικιάσεως αὐτῶν ὡς λειβαδίων κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο· εἰάν ἐγίνωσκον ὅμως πόσης ζημίας πρόξενoi γίνονται εἰς τοὺς ἀγρούς των ἀντὶ τῆς μηδαμινῆς ταύτης ὠφελείας, ἤθελον ἀποποιηθῆ καθ' ὁλοκληρίαν ταύτην. Οἱ γεωργοὶ παρ' ἡμῖν σπείρουσι τοὺς ἀγρούς των μόνον κατὰ διετίαν ἢ τριετίαν, ἵνα ξεκουρασθῶσι. Καὶ ξεκουράζονται μὲν τῷ ὄντι οἱ ἀγροί, ὅταν μένωσι πάντῃ ἐλεύθεροι, καὶ σῆπηται ἐν αὐτοῖς τὸ ἐξ αὐτῶν φυόμενον γόρτον. Ὅταν ὅμως τοῦτο ἐκκρίζωνται ὑπὸ τῶν ποιμνίων, ὅταν ἢ πολύτιμος κόπρος τούτων δὲν μένη ἐν αὐτοῖς, ἵνα τὰ λιπάνη, ἀλλ' ἢ ἀπόλλυται εἰς τὴν ἔρημον, ἢ διὰ τῶν ῥαγδαίων ἑροχῶν παρασύρηται εἰς τὰς χαράδρας, εἰς τοὺς ποταμούς· ἢ εἰς τὴν θάλασσαν, τότε οἱ ἀγροὶ οὐχὶ μόνον δὲν ξεκουράζονται, ἀλλὰ καταστρέφονται. Ἄλλως δὲ οὐδεὶς ἀγρὸς ἔχει ἀνάγκην ἀνέσεως ἵνα γονιμοποιηθῇ, ἀρκεῖ μόνον νὰ καλλιεργῇται καλῶς καὶ τεχνιέντως, ἀρκεῖ μόνον νὰ λιπαρίζεται, καὶ εἶναι ἱκανὸς νὰ παρέχῃ εἰσόδημα οὐχὶ μόνον ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις κατ' ἔτος· ἵνα δὲ γίνωμεν εὐληπτώτεροι κατὰ τοῦτο, ἀναγκαζόμεθα ν' ἀναφέρωμεν ὡς πρόχειρον παράδειγμα τὴν Ἀττικὴν.

Οὔτε ἐθνικὰ οὔτε κοινωτικὰ λειβάδια ὑπάρχουσιν ἢ εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἀλλ' ὅμως ἄπειρα ποίμνια, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἰγῶν, παραχειμαζοῦσιν ἐν αὐτῇ· ἰδιοκτῆται δὲ τῶν λεγομένων τούτων λειβαδίων εἶναι κατ' ἐξοχὴν μὲν τὰ τρία Μοναστήρια Πεντέλης, Ἀσωμάτων καὶ Καισαριανῆς· κατὰ δευτέραν δὲ λόγον καὶ τινες ἄλλοι κτηματῖαι· καὶ τὸ μὲν ἐξ ὧν τούτων τῶν λειβαδίων εἰσόδημα ἀμφιβάλλομεν πολὺ εἰάν ᾗναι ποτὲ δυνατόν ν' ἀναβῇ εἰς εἴκοσι καὶ πέντε κατ' ἔτος χιλιάδας δραχμῶν. Ποῖα δὲ εἶναι ἡ ἐλάβη τῆς γεωργίας καὶ τῆς κοινωνίας ἀπέναντι τῆς σμικρᾶς ταύτης ὠφελείας, τὴν ἐποιοῦσαν ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὡς εἶπομεν, τὰ μοναστήρια· Πρῶτον πάντων κατ' ἔτος σχεδὸν πυροπολεῖται μέγα μέρος τῶν ἐκ τῶν πέριξ τῶν Ἀθηνῶν ὀλίγων δασῶν ἐκ τῶν ποιρένων. Εἶναι δὲ φυσικῶς καὶ μαθηματικῶς ἀποδεδειγμένον, ὅτι ὅσῳ γυνώτερος δένδρων καθίσταται τόπος τις, τόσῳ σπανιώτεραι καὶ ῥαγδαιότεραι καθίστανται καὶ αἱ ἑροχαί· καὶ ἕνεκα μὲν τῆς σπάνης τούτων ἢ τῆς ἀνωμυρίας καταξηρεῖνται πᾶν τὸ ἐν τῇ γῇ φύσει οὖν δένδρον ἢ γόρτον. Ἔνεκα δὲ τῶν χειμᾶ-

ραν, τοὺς ὁποίους σχηματίζουσιν αἱ ῥαγδαῖαι βροχαί, ἐκπλύνεται καὶ ἐλαττυῖται σμικρὸν κατὰ σμικρὸν πᾶσα ἡ πρὸς βλάστησιν ἰκμὰς τῆς γῆς. Καὶ εἶναι σπαραξικάρδιον θέαμα τὸ νὰ ἐλέπη τις καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς Πρωτεοῦσης τοῦ Κράτους τὸ μὲν θέρος νὰ καίωνται ἐπὶ ἐβδομάδας ὁλοκλήρους τὰ δάση, τὸν δὲ φθινόπωρον νὰ καταστρέφονται ἄπειραι οἰκογενεῖαι ἐκ τῶν γειμάρων τῶν καταξήρων ἐν καιρῷ θέρους ὄντων Κηφισσοῦ καὶ Ἰλισσοῦ. Ἡ δὲ ἄλλη ζήμια, ἥτις προσγίνεται εἰς τὰ λοιπὰ κτήματα τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὴν υγείαν τῶν ἀνθρώπων ἐκ τῆς ἀνωμβρίας, εἶναι ἀνεπολόγιτος. Ἰνα πεισθῇ δὲ τις περὶ τούτου, ἀρκεῖ ν' ἀναμνήτωμεν ὅτι τὴν ἐκ μόνης τῆς γυμνότητος τοῦ τόπου προσροχόμενῃ ἄλλοτε μεγίστην φθορὰν τῶν βρεφῶν καὶ αὐτὴ ἡ ἱατρικὴ ἐταιρεία ἐνόμισεν ὡς ἰδιάζουσαν νόσον, καὶ προσκήρυξε κατ' αὐτῆς βραθεῖα καὶ ἡ ἰδιάζουσα νόσος ἡλκτωθή τότε μόνον, ὥσπερ ἀπεδείξαμεν ταῦτο μαθ' ματικῶς ἄλλοτε διὰ τῆς πραγματείας ἡμῶν περὶ κλίματος Ἀθηνῶν (1), ὅτε ἤρξατο ν' ἀναπτύσσεται κατὰ τι ἡ δενδροφυτεία· τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τοῦ καταξήρου καὶ πνιγροῦ ἐκείνου καύσου, τὸν ὁποῖον διὰ τὴν γυμνότητα τοῦ τόπου αἰσθανόμεθα ἅπαντες, ὅσοι ζῶμεν κατὰ τὸ θέρος ἐν Ἀθήναις; Πῶς νὰ περιγράψῃ τις τὰ σύννεφα τοῦ κοινορτοῦ, ἅτινα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν γεννῶνται ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐπὶ ὀλίγης ἀνωμβρίας καὶ μόλις πνεόντων ἐξ ἀντιθέτων μερῶν ἀνέμων;

Ὡς ἱατροὶ δὲ, εἴκοσι πέντε περίπου ἔτη ζῶντες ἐν Ἑλλάδι, εἴκοσι ἔτη ἐξασκούντες ἐν Ἀθήναις τὸ τοῦ ἱατροῦ ἐπάγγελμα, καὶ τινὰ ἱατρικὰ ἔργα δημοσιεύσαντες, δυνάμεθα ν' ἀποδείξωμεν μὲ μαθηματικὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἀκρίθειαν, ὅτι ἡ πυρπόλησις τῶν δασῶν προξενεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα ζήμian, καὶ ὡς πρὸς τὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ὡς πρὸς τὴν εὐζωίαν τῶν κατοίκων, ἀσυγκρίτως μεγαλειτέραν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς ἤθελε πάθει, ἐάν κατ' ἔτος εἶχεν ἓνα Κριμαϊκὸν πόλεμον. Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἔθνος ἤθελεν εἶσθαι ἱσως γονιμώτερον τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ ἐν οὐδενὶ ἐν τῷ κόσμῳ τόπῳ γίνεται κυρίως ἕνεκα τῆς γυμνότητος αὐτοῦ τοσαύτη θραύσις τῶν βρεφῶν ἢ βρερο-

(1) Ἰδε ἱατρ. Μελίσσης τόμ. ἕκτον σελ. 49—104· ἐν αὐτῇ ὑπάρχει λελανθασμένον μόνον τὸ περὶ πληθυσμοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος σελ. 88 καὶ 89.

κτονία, ὅση ἐν Ἑλλάδι. Τοῦτο θ' ἀποδείξωμεν πλατύτερον, ἐάν
 σὺν Θεῷ ἀρχίσωμεν τὴν ἐκδοσιν τῆς Μελίσσης, (καὶ τοῦτο νο-
 μίζομεν ἀπεδείχθη ἡ ἡ ἀκόντως, ἐξ ὧν ἐδημοσιεύσαμεν ἥδη
 περὶ τῶν αἰτίων τῆς μὴ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν Ἀνα-
 πολὴν). Ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος ἀρκεῖ μόνον νὰ εἰπωμεν, ὅτι τὸ
 ἑλληνικὸν ἔθνος ἐπὶ μὲν τῆς ἀρχαιότητος, καίτοι οὐδέποτε ἡσυ-
 χάσαν, ἀλλ' αἰετοτε σχεδὸν πολεμοῦν, ἐν διαστήματι ὅμως
 ὀλίγων ἐτῶν κατεπλημμύρησεν ἅπαντα σχεδὸν τὸν τότε γνω-
 στὸν κόσμον δι' ἀποικῶν. Ἡδὲ δὲ, καίτοι ἐπὶ τριακονταετίαν
 ἐν ἀπολέμῳ καὶ εἰρηνικῇ καταστάσει ὑπάρχον, δὲν ἡδυνήθη
 ὅμως οὔτε νὰ διπλασιάσῃ τὸν πληθυσμὸν τοῦ. Διὰ νὰ κατα-
 στήσωμεν δὲ καταφανεστέραν τὴν ἐκ τῆς πυρπολήσεως τῶν
 θασῶν ἀνυπολόγιστον βλάβην καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑγίαν τῶν
 ἀνθρώπων, ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὁ πατὴρ τῆς φυσικῆς ἱστο-
 ρίης Ἀριστοτέλης ἐδογματίσεν ὅτι α ὅτιar τὸ πῦρ θερμαίνει
 τὸν ἀέρα, οὗτος δὲ τὰ ζῶντα σώματα, κατ' ἀνάγκην ταῦτα
 θά πάσχωσιν (1).

Ἢ ἐάν ἐγίνωσκον οἱ κύριοι τῶν ἐν τῇ Ἀττικῇ λειβαδίων πό-
 σην βλάβην προσξενούσιν εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ νὰ ὠφελῶνται
 οὔτε ὀλιγίστας δραχμάς, πιστεύομεν ἀδιστακτως ὅτι ἤθελον
 πέμψει οἰκοθιν εἰς κόρακας τὴν διὰ τόσων κακῶν τῆς κοινω-
 νίας προσγινομένην αὐτοῖς ὠφέλειαν.

Ἄπαντα τὰ κακὰ ταῦτα καθ' ἡιᾶς δυνατόν ἦτο νὰ ἐλαττω-
 θῶν. Ἰσως δὲ καὶ νὰ ἐκλείψωσι· δυνατόν εἶναι ἐπίσης καὶ τὸ
 κλίμα τῶν Ἀθηνῶν νὰ κατασταθῇ τὸ θερπνότερον καὶ εὐκρέ-
 στερον κλίμα τοῦ κόσμου, ἐὰν ἐπιμεληθῶμεν κατὰ τι τὴν δει-
 δροφυτεῖαν· ἀλλὰ διὰ νὰ εὐδοκιμήσῃ αὕτη, καὶ διὰ νὰ γείνωσι
 γονιμώτερα τὰ κτήματα τῶν Ἀθηνῶν, πρέπει νὰ μετασχημα-
 τιθῇ τὸ οὐδεμίαν ὠφέλειαν παρέχον εἰς τὴν γεωργίαν, πολλὰς
 δὲ βλάβας εἰς τυχόν τε καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν προσξενὸν ἄβρην
 εἶδος τῆς κτηνοτροφίας, εἰς τὸ εὐεργετικώτατον καὶ χρησιμώ-
 τατον ἥμερον εἶδος αὐτῆς. Κατ' ἐξῆχὴν δὲ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς
 πρέπει νὰ ἐκλείψωσιν αἱ αἰγες καὶ αἱ ἀσβεστοκίμνιοι.

Εἶναι ἀπίστευτος τῷ ὄντι ἡ καταστροφὴ, τὴν ὁποίαν προ-
 ξενούσιν αἱ αἰγες καὶ αἱ ἐν χρήσει ἀσβεστοκίμνιοι εἰς τὴν ἀνά-
 πτυξιν τῆς δειδροφυτείας. Καὶ ἡ μὲν αἰξ εἶναι ἰκανὴ δένδρον

(1) Ἰδὲ Ἀριστοτ. περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς βιβλ. α. κεφ. θ'.

δεκαπέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ἡλικίας νὰ καταδαμάσῃ, νὰ ἐκφυλ-
 λήσῃ, νὰ ἐκφλουδίσῃ καὶ ἐπὶ τέλους νὰ καταστρέψῃ. Κατὰ δὲ
 τὸ ἐπικρατοῦν εἶδος τῆς καμινοποιίας, ὁ καμινοποιὸς ἐκρίζω-
 νει οὐχὶ μόνον τοὺς θαμνοὺς καὶ τὰ φρύγανα, ἀλλὰ καὶ ἅπαντα
 τὰ προστυχόντα δένδρα ἢ καὶ φυτὰ, ἵνα χρησιμοποίησιν ταῦτα
 εἰς τὴν κάρινόν του. Ἀδιάφορον δὲ εἶναι εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς
 τοὺς αἰγοπώλας, ἐὰν χάριν αὐτῶν πάσῃ σύμπασα ἡ κοινωνία.
 ἵνα δὲ καταστήσωμεν σαφετέραν τὴν ἐκ τῶν ἀσβεστο-
 καμίων ἐλάβδην, ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν καὶ δυνάμεθα οὐχὶ μό-
 νον ν' ἀποδείξωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ πραγματοποιήσωμεν τὰ ἤδη
 λεγόμενα, ὅτι δηλαδὴ σύμπας ὁ ἐκ τῆς πολίσεως Ἀθηνῶν φαλα-
 κρὸς φαινόμενος ὕμνηττος, σύμπας ὁ Κορυθαλὸς καὶ ὁ Πάρνης,
 καὶ σύμπαντες οἱ περὶ τῶν Ἀθηνῶν λόφοι, καὶ αὐτομάτως δυ-
 νατὸν ἦτο νὰ καλυφθῶνιν ὑπὸ δασῶν γονιμωτάτων, ὥσπερ ἦσαν
 κεκαλυμμένα καὶ ἄλλοτε, ἐὰν, ἐξωρίζοντο ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς αἱ
 αἰγες καὶ αἱ ἀσβεστοκάμινοι· ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τούτου, ἄς
 ἀπέλθῃ εἰς τὸν ὕμνηττον, καὶ ἐκεῖ θὰ εὕρῃ ἑκατομμύρια ῥίζων
 ἀγρίων ἐλαιῶν, αἰωνίως διαμενουσῶν ἐν θαμνώδει καταστάσει,
 ἐνεκα τῆς εἰς αὐτάς, ἅμα ἐλαστανούσαις, γενομένης ὑπὸ τῶν
 αἰγῶν ἐλάβδης. Ἐὰν δὲ καὶ μὲ τὸ πείραμα τοῦτο μὲν ὁ ἐλά-
 χιστος δισταγμὸς, ἄς ἀπέλθῃ εἰς τὸ μολις μίαν ὥραν ἀπέχον
 τῶν Ἀθηνῶν κτῆμα τοῦ Κ. Ἀνδρέα Κουμπατῆ, τὸ καλούμενον
Εὐμορῆ *Ἐκκλησίᾳ*, καὶ τὸ πρὸς ἄρκτον τῶν Πατησίων κεί-
 μενον· ἐν αὐτῷ θέλει ἀπαντήσῃ πανταχοῦ μὲν τὴν προξενου-
 μένην ὑπὸ τῶν αἰγῶν ἐρτίμωσιν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ἐρημώ-
 σεως ταύτης, σμικρὸν καὶ ὠραιότατον λοφίσκον, κεκλυμμένον
 ὑπὸ πυκνοτάτου φυσικοῦ δάσους, σχηματισθέντος αὐτοφυῶς,
 διότι ὁ καλὸς κάγαθος Κ. Κουμπατῆς, ἐνοικιάζων ὅλας σχεδὸν
 τὰς γαίας του πρὸς νομὴν αἰγῶν, ἀπηγόρευσε τὴν εἰσοδὸν αὐ-
 τῶν μόνον ἀπὸ τοῦ προσφιλοῦς του λόφου. Ἐὰν δὲ δὲν ἀρκῇ
 καὶ τὸ πείραμα τοῦτο, ἄς στρέψῃ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς του πρὸς
 ἄρκτον τῆς πόλεως εἰς τὸν κατάξηρον ἢ πετρωδέστατον Ἀγ-
 χεσμον ἢ Λικαδητὸν, ἐκεῖ θέλει ἰδεῖ ὠραιότατον δάσος σχημα-
 τισθὲν ἐπὶ τῶν πετρῶν διὰ τῆς ἐπιμελείας τοῦ φιλοκάλου Κ.
 Ἀνέστη Χατζοπούλου· ἐὰν καὶ τὸ πείραμα τοῦτο δὲν ἀρκῇ, ἄς
 στρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς του εἰς τοὺς περὶ τῶν Ἀθηνῶν λοφί-
 σκους, καὶ πολλαχοῦ αὐτὰν θέλει ἰδεῖ ὅτι ἄρχεται ὁ σχηματι-
 σμὸς φυσικοῦ δάσους, μόνον καὶ μόνον διότι ἡ πρῶην Βασί-
 λισσα, σπείρασα ἐν αὐταῖς δενδρίδιά τινα, ἀπηγόρευσε τὴν νο-
 μὴν αἰγῶν. Ὅ,τι λοιπὸν κατάρθωσεν εἰς ἀπλοὺς πολίτας, καὶ

γέρων μάλιστα ὁ Κ. Κομπατῆς ἐν τῷ κτήματί του, τοῦτο δὲν ἦτο ἄρα δυνατόν νὰ κατορθώσῃ ἐν Κράτος δλόκληρον, ἢ τοῦλάχιστον μία Δημαρχία κατὰ τὰ περίξ τῶν Ἀθηνῶν ὄρη; Ἐάν δὲ πρόκηται ν' ἀποζημιωθῶσι κατὰ τι τὰ μὴ λίαν ἄπορα ὄντα μοναστήρια ἢ καὶ οἱ λοιποὶ κύριοι τῶν κατὰ τὰ περίξ λειβαδίων, εἶναι μυριάκις προτιμώτερον νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς πολίτας καὶ φόρος τις, πρὸς ἀποζημίωσιν, παρὰ νὰ πάγχρη σύμπασα ἡ ἀθηναϊκὴ κοινωνία, ἵνα εὐζωῶσιν εἴκοσι καλόγηροι. Ἄλλως δὲ εἶμεθα πεπεισμένοι πληρέστατα, ὅτι πολλοὶ ἰδιοκτῆται τῶν τοιαύτων λεγομένων λειβαδίων, ἀποβλέποντες εἰς τε τὴν γε ἰκὴν καὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν μέλλουσαν ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δεινδροφυτείας ὠφελειαν, εὐχαρίστως ἤθελον ὑποστῇ τὴν ἐκ τῆς μὴ ἐνοικιάσεως τῶν λειβαδίων τῶν ζημίαν, εἴαν εἶχον τὴν βεβαιότητα, ὅτι ταῦτα, μὴ ἐνοικιαζόμενα, δὲν ἤθελον καταστρέφεσθαι οὐχ ἥττον ὑπὸ τῶν αἰγοποιμένων, γινόμενα οὕτω πάντοτε ἑορὰ αὐτῶν προῖκα καὶ δωρεάν· εὐχαρίστως δὲ ἀναγγέλλομεν ὅτι εἰς κύριος τοιοῦτου λειβαδίου ὁ Κ. Σπυρίδων Παυλίδης μὲ πολλὴν συγκίνησιν τῆς ψυχῆς του μᾶς εἶπε· «Ποτὲ δὲ ἤθελα ἐκμισθώσαι τὸ κτήμά μου πρὸς ἐόσκηυσιν, εἴαν ἡδυνάμην νὰ περιορίσω τὰ προσερχόμενα ἐν αὐτῷ πλεοναίως ξένα ποίμνια, καὶ ἤθελα προσπαθῆσαι παντοστροφῶς καὶ διαφυτεύσεως νὰ ἀποκτήσω ἐπιδεκτικὰ εἰς τὸ ἔδαφος θάμνους, ὡς καὶ μέχρι σήμερον οὐκ ὀλίγα ἐφύτευσα εἰς περιωρισμένον καὶ προφυλαγμένον μέρος αὐτοῦ».

Ἀντὶ δὲ τῶν ἐν χρήσει ἀσθεστοκαμίνων ἀνάγκη εἶναι νὰ εἰσαχθῶσι τὰ διὰ τῶν ἀνθρώκων καὶ μάλιστα τῶν γαιάνθρώκων, ἵνα χρησιμοπονησώμεν οὕτω καὶ τοὺς τῆς Κύμης γαιάνθρακας μας, καὶ φθάσωμεν ταχέως εἰς τὰ κατώτερα στρώματα αὐτῶν, ὅπου θεοαίως θέλομεν εὖρεϊ ἀσυγκρίτως καλλιτέρους· ἀλλὰ καὶ ἄλλως, εἴαν πρόκηται νὰ ζημιωθῇ κατὰ τι ἡ κοινωνία ἔνεκα τῆς παύσεως κατὰ τὴν Ἀττικὴν τοῦλάχιστον τῶν ἐν χρήσει ἀσθεστοκαμίνων, εἶναι μυριάκις προτιμώτερον νὰ ὑποστώμεν καὶ τὴν ζημίαν ταύτην καὶ νὰ προμηθευώμεθα ἀλλαχόθεν τὴν ἀσθεστον, παρὰ νὰ καταστρέψωσιν οἱ ἀσθεστοκαμινοποιοὶ σὺν τοῖς ἀγροῖς θάμνοις καὶ τὰ προστυχόντα δεινδρίλια.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κατὰ τὰ περίξ τῆς Ἀττικῆς λειβαδίων· τὰ δὲ λοιπὰ λειβάδια τοῦ Κράτους ἢ τῶν δήμων ἢ τῶν κοινοτήτων, ὅπου ταῦτα δὲν προξενούσι βλάβας εἰς τὴν γεωργίαν, ἃς διαθέσουσι οἱ κύριοι πληρεξούσιοι, ὅπως κάλλιον

νόμισσώσιν· πάντοτε ὁμοῦς ἄς μὴ λισμονήσων· ὅτι τάχιον ἢ θράδιον τὸ Κράτος θέλει ἀναγκασθῇ νὰ λάβῃ μέτρα κατὰλληλα καὶ ριζικά, ἵνα μετασχηματισθῇ σύμπασα εἰ δυνατόν ἢ ἐν αὐτῷ ἄγρια καὶ ἄχρηστος ἢ μάλιστα καὶ ἐπιβλαβὴς κτηνοτροφία εἰς ἡμερον καὶ εὐεργετικωτάτην· καὶ τότε τὰ μὲν φυσικὰ λειβάδια θὰ μετασχηματισθῶσιν εἰς ἀγρούς γονιμωτάτους. Πρὸς τροφήν δὲ τῶν ἡμέρων ζῶων θὰ μεταχειρισθῶσιν οἱ κτηνοτρόφοι τὰ τεχνητὰ λειβάδια· ἀλλ' ἂν τοῦτο δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γείνη ἐπὶ τοῦ παρόντος δι' ἅπαντα τὰ ποίμνια, ἄς γείνη τοῦλάχιστον μόνον διὰ τὰ ἐξ αἰγῶν συγκείμενα. καὶ ἄς ἀφεθῶσιν ἐπὶ τινα ἔτη τὰ ἀθώότερα ἐκ προβάτων ποίμνια, ὅπως ἦσαν.

Ἄς πιστεύσωσι δὲ οἱ Κύριοι Πληρεξούσιοι ὅτι ἐφ' ὅσον θέλομεν νὰ ὠφελώμεθα ἐκ τῶν φυσικῶν λειβαδίων, καὶ ἐφ' ὅσον διατηρῶμεν τὸ ἡμιάγριον εἶδος τῆς κτηνοτροφίας, αἰωνίως θὰ παθαίνωμεν τὸ τῆς γαλῆς τοῦ Αἰτωποῦ, ἥτις ἵνα λύξῃ (γλύψῃ) καὶ τὸ ῥινίον τοῦ χαλκέως, κατέσρεψε τελευταῖον καὶ τὴν γλώσσαν τῆς· ἄς ἀκούσωμεν περὶ τούτου τί λέγει καὶ ὁ Ξενοφών. «Τῷ μὴ ἐπιστάμένῳ ἵπποις χρῆσθαι, οὐκ εἴη χρήματα οἱ ἵπποι, οὐδὲ ἡ γῆ, οὐδὲ τὰ πρόβατα, οὐδὲ ἀργύριον, οὐδὲ ἄλλο οὐδέν, ὅταν τις μὴ ἐπίσταται χρῆσθαι» (1).

Ὡς προχειρότατον δὲ καὶ πρακτικὸν συμπέρασμα τῶν σκέψεών μας τούτων προτείνομεν τὰ ἐξῆς.

1) Νὰ ἀπαγορευθῶσι διὰ νόμου ἢ τε νομῇ αἰγῶν καὶ ἢ ἐν χρήται ἀσβεστοκαμινοποιία τοῦλάχιστον ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς καὶ ἀφ' ὧν ἄλλων μερῶν τοῦ Κράτους εἶναι κατεπειγόντως ἀναγκαία ἡ δεινδροφυτεία. Ὡς ὅρια δὲ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης κατὰ τὴν Ἀττικὴν ὀρίζονται τὰ ἐξῆς·

Ὁ Πειραιεύς, τὸ Μοναστήριον τοῦ Δαφνίου καὶ ἡ πρὸς τὰς Ἀθήνας κλίσις ἢ ἡ ῥοή τῶν ὑδάτων πάντων τῶν περὶ αὐτῆς αὐτῆς ὁρέων, οἷον τοῦ Κορυθαλοῦ, τοῦ Πάρνιθος, τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τοῦ Ἰμπετοῦ· εἰς δὲ τὰ ἐντὸς τῆς περιφερείας ταύτης ὅρη, ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη εἶναι καθολικὴ, περιλαμβάνουσα πᾶσαν αὐτῶν τὴν περιφέρειαν. Μετ' εὐχαριστήσεως δ' ἐμάθομεν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῆς ἀνά χειρας πραγματείας, ὅτι καὶ κατὰ πολλὰ ἄλλα μέρη τοῦ

(1) Ἰδε Ξενοφ. οἰκονομικά κερ. β'.

Κράτους καὶ ἰδίως κατὰ τὴν Πελοπόννησον, ἀπηγορεύθη ἡ ὑπαρξὶς αἰγῶν ἡμιαγρίων.

2) Νὰ ἐπιβληθῇ φόρος βαρύτερος εἰς τὰς ἀγῆας, τὰς ἀγελάδας, τὰς φορβάδας, καὶ εἰς ἅπαντα τὰ λοιπὰ ζῶα, τὰ ἐντὸς τῶν λοιπῶν μερῶν τοῦ Κράτους ἐν ἡμιαγρία καταστήσει νεμόμενα.

3) Νὰ μείνῃ ὁ αὐτὸς φόρος ἐπὶ πενταετίαν εἰς τὰ πρόβατα, μετὰ δὲ ταῦτα νὰ διπλασιασθῇ ἐπὶ πενταετίαν.

4) Νὰ κρυχθῶσιν ἐπὶ δεκαετίαν ἀφορολόγητα, αἱ ἀμελγόμεναι ἀγελάδες, οἱ μερινοὶ, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ ζῶα, τὰ ἐν σταύλοις καὶ διὰ τεχνιτῶν λειβαδίων νεμόμενα.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ πάσης παρεξηγήσεως ὑποσχόμεθα, ὅτι ἂν εἰσακουσθῶσιν αἱ εὐχαί μας, εὐχαρίστως θὰ πληρώσωμεν ἡμεῖς ἐπὶ δεκαετίαν διὰ τὰς ἀγελάδας μας τὸν διπλάσιον τοῦ σημερινοῦ φόρον.

5) Νὰ ἐκλεχθῶσι κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ἀνὰ εἰς ὄρεινός καὶ εἰς πεδινὸς τόπος, περιέχων πολλὰ στρέμματα ἐθνικῆς γῆς, καὶ ἰδίως βοσκησίμου, καὶ νὰ προκηρυχθῇ διὰ νόμου, ὅτι ἕκαστος γκαργγκούνης ἢ βλαχοπαιμὴν, θέλων νὰ συνοικισθῇ στερεῶς ἐν ἐκάστῳ τῶν τόπων τούτων, θέλει λαμβάνει ἀπὸ τοῦ Κράτους δωρεάν, ἐνὸς μὲν στρέμματος γῆν καὶ τριακοσίας δραχμὰς μετρητάς πρὸς οἰκοδομὴν οἰκίας καὶ κήπου ἐν τῷ συνοικισθησομένῳ χωρίῳ· τριάκοντα δὲ στρέμματα γῆς ἐπίσης δωρεάν κατὰ τὰ περίξ τοῦ χωρίου τούτου μέρη, πρὸς γεωργίαν ἢ κατασκευὴν τεχνιτῶν λειβαδίων.

Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὴν δωρουμένην ταύτην γῆν δὲν δύναται οὔτε νὰ ἐκποιήσῃ οὔτε νὰ ὑποθηκεύσῃ ἐπὶ πεντηκονταετίαν ὁ γεννησόμενος ἰδιοκτήτης αὐτῆς.

Υ. Γ. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως ἐπέμψαμεν εἰς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τὴν ἐξῆς ἀναφοράν.

Πρὸς τὴν Δευτέραν ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνέλευσιν
τῶν Ἑλλήνων.

Κύριε Πρόεδρε.

Μὴ δυνάμενος νὰ περατώσω πρὸ τῆς σημερινῆς συνεδριάσεως τὴν ἐκτύπωσιν πραγματείας μου τινὸς περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος τῶν λειβαδίων, λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ περικλείσω

ἐνταῦθα τὰς τυπογραφικὰς διορθώσεις αὐτῆς. Ἐὰν δ' ἐν αὐτῇ εὗρητέ τι, διευκρινίζον τὸ ζήτημα ἢ συντελοῦν πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εὐημερίας τῆς πατρίδος, διατάξτε, παρακαλῶ, τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς πρὸ τῆς συζητήσεως. Ἐπιφυλάττομαι δὲ νὰ προσφέρω μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν εἰς τοὺς Κυρίους Πληρεξουσίου ἀνὰ ἕν ἀντίτυπον. Ὑποσημειοῦμαι μετὰ τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 1 μ. μ. τῆς 20 Νοεμβρίου 1863.

Ἀναστ. Ν. Γούδας.

Ὁ δὲ Κύριος Πρόεδρος, ὡς μᾶς ἐβεβαίωσαν πολλοὶ μάρτυρες αὐτόηχοι, εἶπε περίπου τὰ ἑξῆς· αὐτὸς Κ. Γούδας ζητεῖ τὴν ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως διότι ἔχει μίαν πραγματείαν περὶ λειβαδίων ὑπὸ τὰ πιεστήρια.»

Λυποῦμαι πολὺ διότι ἡλλοιώθη καθ' ὅλοκληρ' ἂν μὲν καὶ πρὸς μεγίστην προσβολὴν τῆς ὑπολήψεώς μου, ἀλλ' ὡς τότε ἐπίστευον ἄνευ πρυθέσεως, ἡ σαφεστάτη ἔννοια τῆς ἀναφορᾶς μου ταύτης.

Περὶ ποτιστικῶν καὶ ποσίμων ὑδάτων ἐν τῇ Ἀττικῇ.

(Ἐκδοσις τρίτη.)

Ἡ παρ' ἀξίαν ἴσως εὐμενῆς ὑποδοχῇ, τῆς ὁποίας ἡξιώθη τὸ περὶ λειβαδίων, κτηνοτροφίας καὶ δεινροφυτείας μικρὸν ἡμῶν φυλλάδιον, καλοκάγαθοί τινες προτροπαὶ φίλων, πρόσθετες δὲ καὶ τὸ ἀξιολόγητον ἰσὺ ὄντι θέαμα, ὅπερ κατὰ πᾶν θέρος ἦ καὶ κατὰ πᾶσαν σχεδὸν ἡμέραν ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῇ κοινωνίᾳ μας, τὸ νὰ βλέπη τις δηλαδὴ ἔνθεν μὲν εἰς τὴν πεδιάδα, πᾶσαν σχεδὸν τὴν φυτικὴν φύσιν πάντοτε σχεδὸν διψῶσαν, ἔνθεν δὲ ἐν τῇ πόλει, ποῦ μὲν γυναῖκας, συνωθουμένας εἰς τ' ἀναβρυτήρια καὶ πολλὰς ὥρας ἐκεῖ παραμενοῦσας, ἵνα πληρώσωσιν ὕδατος τὰ ὑδροφόρα ἀγγεῖά των, ποῦ δὲ ὑπὲρ τας μονομαχοῦντας μὲ τὰς στάμνας εἰς τὰς χεῖρας καὶ διαφιλονεικοῦντας τὴν προτεραιότητα τῆς πληρώσεως αὐτῶν, πάντοτε σχεδὸν μὲ κίνδυνον, ἐνίοτε δὲ καὶ μὲ συντριβὴν, τῶν ἀθῶων τούτων ἀγγείων, καὶ ἀλλαχοῦ τὰ συντρίμματα αὐτῶν, πληροῦντα τὰς ὁδοὺς πάντοτε μὲ βλάβην τῶν πολιτῶν, ταῦτα λέγομεν πάντα μᾶς